

PROGRAM

PRELIMINÄRT

DE SVENSKA HISTORIEDAGARNA

FALUN

Historia på djupet

4-6 OKTOBER 2024

 *De Svenska
Historiedagarna*

Fredag 4 oktober

11.00–12.45

Adress:

Lugnetvägen 1

INVIGNING I LUGNETKYRKAN

- Välkomstord av Historiedagarnas ordförande
- Invigning av Historiedagarna
- Utdelning av priset till Stig Ramels minne och av priset Årets historielärare
- Musik med spelmännen Per Gudmundson och Ola Bäckström

Inledningsföredrag

Emma och Anders Zorn – omaka makar på Manhattan och i Mora

Ett samtal mellan tidigare chefen för Zornsamlingarna i Mora fil.dr **Birgitta Sandström**, som skrivit en biografi över Emma Zorn, och författaren **Per Svensson**, 2023 års mottagare av Augustpriset för sin *Zorn – ett liv, en tid*.

12.45–14.15

LUNCH

14.15–15.15

PARALLELLA SEMINARIER PÅ HÖGSKOLAN DALARNA

F1

Falu gruva – en spegling av 1000 år av Sveriges historia

När den första malmen togs upp ur Falu gruva var Sveariket fortfarande koncentrerat kring Mälardalen. När gruvan stängde 1992 var Sverige inne i en omvandling mot ett postindustriellt samhälle. Från råvaruexportör till upplevelseproducent har Falu gruva speglat Sveriges utveckling under samma tid. Vilka var det som hade makten vid gruvan och i Sverige? Kan Falukorven berätta om kvinnorna i ett tidigindustriellt samhälle på 1600-talet, och trivs entreprenörer egentligen bäst när det är dåliga tider? Föreläsaren **Johanna Lindén Nybelius** är museipedagog vid Falu gruva och historiker.

F2

Joséphine – avlägsen i tid men nära mig

År 1823 förmäldes Sveriges kronprins Oscar med Joséphine av Leuchtenberg, prinsessa, guddotter till Napoleon – och katolik. Det sistnämnda var inte okomplicerat i en tid då konventikelplakatet ännu gällde, men prinsessan kunde ändå utöva sin tro och bidrog till uppförandet av den första katolska kyrkan i Sverige sedan reformationen. Sedermera drottning fick hon en viktig roll som rådgivare till sin make. Om Joséphine, eller Josefina, har hennes sentida släkting **prinsessan Christina fru Magnuson** skrivit en personlig bok tillsammans med kulturskribenten och författaren **Carl Otto Werkelid**. De samtalar om drottningens tro, äktenskap och roll som ekumen.

F3

Bokens folk – en civilisationshistoria?

Att böcker har format vår kultur håller nog de flesta med om men **Joel Halldorf**, professor i kyrkohistoria, menar att vi inte bara formas av det som står i böckerna utan också av deras utseende. Vilken betydelse har det om vi läser i handskriftsruddar, enkla kodexar, vackra medeltida manuskript, tryckta böcker eller digitalt på skärmar? Det är temat för denna föreläsning, som berättar en civilisationshistoria från Jesus till Donald Trump.

F4

Musiklivet i medeltidens kloster – kunskapscentrum, andligt nav och sångskola

Klostren var medeltidens främsta kunskapsmiljöer som säkerställde att bildning fanns över hela kristenheten. Detta gällde även musiklivet: det var i klostermiljöerna som notationen och musikteorin utvecklades och formulerades genom den gregorianska sången. Kunskapen omsattes i den dagliga gudstjänstens former, mässa och tidegård. Föredraget handlar om medeltidens kloster som musikmiljö med ett särskilt fokus på heliga Birgittas kloster och illustreras med sjungna exempel. Föredrags-hållare är **Karin Lagergren**, docent i musikvetenskap vid Linnéuniversitetet och sångerska.

15.30–16.30

PARALLELLA SEMINARIER

- F5** **”Hör nu alla mina djuren kom!”**
För bara 150 år sedan var fåbodskogarna i Mellansverige ett musikaliskt ljudlandskap. Tonerna från de kvinnliga herdarnas sånger och hornmelodier och rösterna från kor, getter och får smälte samman på de fria betesmarkerna. Men det vilar inget romantiskt skimmer över den sång vi kallar kulning. Livet på fåbodarna innebar tidiga morgnar, sena kvällar och hårt arbete. Ändå lättades ansvarets tyngd av längtan och frihetskänslor. Varför ville man till fåboden trots tungt arbete och stränga förpliktelser? I föredraget närmar vi oss fåbodkulturen via kvinnornas egna ord och berättelser som finns bevarade i Dalarnas museums arkiv. Genom deras egna röster söker vi vardagen på fåboden och känslorna den födde. **Jennie Tiderman-Österberg** är doktorand i musikvetenskap vid Musikhögskolan i Örebro där hon skriver en avhandling om lockrop som en artöverskridande kommunikationsform. Hon är också musiketnolog på Dalarnas museum och frilansar som sångerska, körledare, skribent och fåbodkulla.
-
- F6** **Från naturromantisk gemenskap till masskulturella dramer: nordiska grannländer och vintersport under 1900-talet**
I Sverige, Norge och Finland har man åkt skidor och skridskor ända sedan stenåldern, och rörelse på is och snö sågs under det romantiska 1800-talet som utmärkande för just nordbor. Först i början av 1900-talet började vintersport bedrivas som en modern form av tävling i Norden – de olympiska spelen hölls fram till 1924 endast sommartid. Under de vinterspel som därefter följde blandades föreställningar om vinteridrott som utmärkande för en nordisk gemenskap med berättelser som följde en modern tävlingslogik: att detta också var en kamp mellan nationalstater. Mediala framställningar av spelen både konstruerade och reflekterade dubbelheten, vilket gjorde att vinterolympiska publikerna i Sverige, Norge och Finland kom att förstå nationella och nordiska identiteter i direkt relation till varandra. Fil.dr **Martin Johansson**, Södertörns högskola, berättar om framväxten av denna förståelse, och om vinteridrottens specifika betydelse för konstruerandet av nordiska grannlandsrelationer.
-
- F7** **1920-talet – en spegel för vår tid**
1920-talet ses ofta som en transportsträcka mellan första världskrigets efterspel och andra världskrigets förspel. Det är inget bra perspektiv. Det stora krigets skugga vilar visserligen tungt över decenniet, men dess omvälvningar leder in i en ny epok som ritar om den politiska kartan. Imperier upplöses, en rad nya stater bildas och det internationella samfundet anstränger sig för att förhindra en ny katastrof. Teknologiska innovationer förändrar människors föreställningar om tid och rum, kvinnornas frigörelseprocess ruckar på könsrollstänkandet och med jazzmusik, mode och ökad konsumtion introduceras moderna och mer uppsluppna livsstilar. Stridskängornas tid är förbi och ur urkatastrofen växer en stark upplevelse av att normer och värderingar är stadda i snabb förändring. Dessa sträcker sig inte sällan ända fram till vår egen tid. Professorerna **Klas-Göran Karlsson** och **Kim Salomon** samtalar om sin bok *1920-talet – en spegel för vår tid*.
-
- F8** **Förgör de falska gudarna**
För nio år sedan attackerade terrorgruppen IS ökenstaden Palmyra och ödelade stora delar av dess världsarv – antika statyer slogs sönder, tempel sprängdes och museitjänstemän som försökte förhindra skövlingen mördades. Jämsides med vandaliseringen, avsedd att utplåna lämningarna från en av mänsklighetens äldsta kulturer, vidtog en omfattande illegal handel med antikviteter som ännu pågår. Författaren och journalisten **Anders Rydell**, en av författarna till *Förgör de falska gudarna. Palmyra och kriget mot kulturarvet* föreläser om den religiöst motiverade förstörelsen och den intensiva plundringen, en av jihadisternas största inkomstkällor, som tillsammans riskerar att utplåna delar av vår gemensamma historia.

16.30–17.00

KAFFE

17.00–18.00

PARALLELLA SEMINARIER

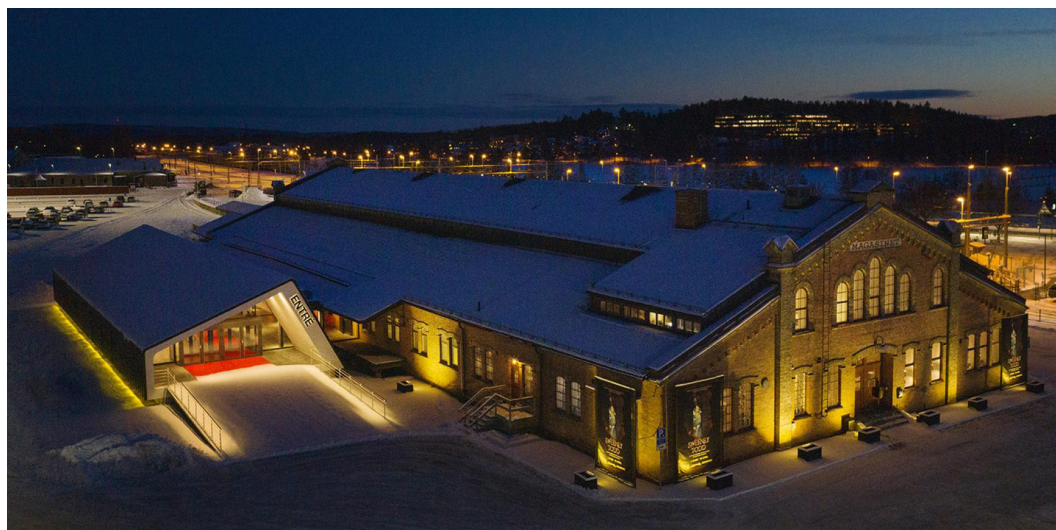
- F9** **Karin Bergöö Larsson – textilkonstnär mellan jugend och modernism**
Alla känner till Carl Larsson-gården i Sundborn, och alla har vi sett Carls Karin på tavlorna. Många vet också att hon i likhet med sin man hade en konstnärlig begåvning och en gedigen konstnärsutbildning. Hennes inredningstextilier, så nyskapande i färg och form, har väckt mångas beundran och förundran. Men få har gått på djupet om exakt vari det nyskapande består. Fil.kand. Eva **Sundström**, textilvetare och kulturhistoriker, lade 2019 fram sin magisteruppsats om Karin Bergöö Larssons textilier och kläder, ett arbete som senare resulterade i boken *Karin Bergöö Larsson – textilkonstnär mellan jugend och modernism* (2022). Karin uppmärksammas här som den självständiga och självsäkra kreatör hon var i sin textila konst och som skapare av det berömda konstnärshemmet.
- F10** **Samiska spår utanför dagens renskötselområden**
Det har sedan en lång tid tillbaka funnits en samisk befolkning i Mellansverige – samiska spår finns i naturen, i traditionerna och i arkiven. Men trots att källorna är många finns det liten kunskap om vilka dessa människor var och hur de levde. Varför är det så? Under senare år har riktade insatser gjorts för att söka och samla ihop dessa kunskapsfragment. Resultatet ger en röst åt människor och berättelser som annars riskerat att försvinna. Försvinner gör dock spåren i landskapet, men med denna nya kunskap i ryggsäcken finns stora möjligheter att hitta nya samiska lämningar i skog och mark som ytterligare kan fördjupa kunskapen om vilka dessa människor var och hur de levde. Föredragshållare är **Joakim Wehlin**, docent i arkeologi vid Uppsala universitet.
- F11** **Forskningsfronten flyttar fram (1)**
Beijer-stipendiaterna, doktorander från historiska institutioner vid olika universitet och högskolor, presenterar sina pågående avhandlingsprojekt.
- F12** **Museer – en pedagogisk resurs både för skolor och lärarutbildningar**
Hur kan ett museums historiska källmaterial, som arkiv, fotografier och föremål, bli en resurs för skolan i frågor som källkritik och historiebruk? Hur kan ett arkeologiskt material användas för att levandegöra historieundervisningen och möjliggöra historisk empati och förståelse genom att skapa en brygga mellan människor nu och då? I ett samtal om möjligheter och utmaningar kring pedagogiska och didaktiska möten mellan skola och museum diskuterar **Stefan Cohen**, doktorand i ämnesdidaktik, och **Anna Lögdqvist**, arkeolog och verksamhetschef för Publika avdelningen på Dalarnas museum, metoder, strategier, idéer och samverkansprojekt som gynnar och utvecklar både skola och museum.

19.00

MINGEL I MAGASINET

Magasinet byggdes 1898 som godsmagasin för järnvägen. Idag är magasinet ett center för kulturevenemang. Här träffas vi för vin och tilltugg och förstås umgänge med alla historieintresserade deltagare.

Adress:
Tullkammaregatan 12

Lördag 5 oktober

9.00–10.00

PARALLELLA SEMINARIER

L1

”De visste sitt värde” – om herrarbetande dalkullor i 1800-talets Stockholm

Under 1800-talet var det vanligt att män och kvinnor från övre Dalarna arbetsvandra till Stockholm, det som har kommit att kallas herrarbete. Männerna fick ofta arbete som murare, timmermän, snickare och målare. Kvinnornas arbetsrepertoar var bredare. De kunde arbeta som pigor, mursmäckor, rodd- eller vevkullor, men också med trädgårdsarbete och i den framväxande industrin. Den mest kända herrarbetaren är utan tvekan Carin Ersdotter – Den vackra dalkullan – som på 1830-talet orsakade uppståndelse i huvudstaden. I sitt föredrag berättar **Anna Götlind**, professor i historia vid Stockholms universitet och tidigare vid Högskolan Dalarna, om Carin och andra herrarbetande dalkullor.

L2

När Etiopiens sak var vår

När Mussolini 1935–36 invaderade det självständiga Etiopien, då kallat Abessinien, väcktes en massiv svensk opinion mot vad som upplevdes vara Davids kamp mot Goliat. En italiensk restaurang i Stockholm tvingades stänga, folk sades låta sina italienska apelsiner ruttna i skafferierna och i Orsa tillverkades en halmdocka av Mussolini att kasta pil på. I Göteborg demonstrerade 40 000 människor i solidaritet med det ganska nyupptäckta landet i Afrika. Ett svenskt internationellt engagemang och en syn på Sverige som en aktiv deltagare i världspolitiken kan alltså sägas gå betydligt längre tillbaka än 1960-talets studentradikalism. Vad gjorde att sympatin med etiopierna utvecklades till en grad som dittills inte förekommit med något annat folk i vare sig Asien eller Afrika? Universitetslektor **Lars Folke Berge** är ansvarig för det internationella magister- och mastersprogrammet i Afrikanska studier vid Högskolan Dalarna. Han medverkar bland annat i olika inslag om afrikansk historia i P1.

L3

Historiebruk i skolan

Arrangör:

Historielärarnas förening

Ett panelsamtal om undervisningens möjligheter och utmaningar med **Marianne Sjöland** och **Axel Hultman** från Historielärarnas förening tillsammans med lärarutbildarna **Anders Persson** (Högskolan i Dalarna), **Hans Olofsson** (Karlstads och Stockholms universitet), **Martin Stolare** (Karlstads universitet) och gymnasielärare **Joakim Wendell** (Stockholm stad).

L4

Betydelsen av ull i förhistorisk tid

De äldsta bevisen för att får domesticerades kommer ifrån Mellanöstern och är ca 11 000 år gamla. Man vet inte exakt när får börjar få sådan ull som vi är vana att förknippa dem med, men troligen först 5 000 år senare. De första ullkläderna tillverkades i Mellanöstern ytterligare några tusen år senare. Tack vare tidiga textkällor från Mellanöstern och östra Medelhavet, från 2 000 f.v.t. och framåt, vet vi att får, fårskötsel, ull och textilier var en mycket viktig del av ekonomin. Vad vet vi då om de äldsta ullkläderna i Skandinavien och hur såg dessa plagg ut? När blev lokal produktion av ullkläder vanligt? Vilken ekonomisk roll har ull och ullkläder haft i förhistorisk tid. Föreläsare är **Sophie Bergerbrant**, Uppsala universitet, docent i arkeologi.

10.00–10.30

KAFFE

10.30–11.30

PARALLELLA SEMINARIER

L5

Kvinnor bakom kameran

Få moderna myter är lika livskraftiga som den om mannen med kameran. Mottagaren av det prestigefulla priset Årets Bild fick fram till för några år sedan en statyett föreställande en man i trenchcoat med en kamera. Men kvinnan som fotograf är ett fenomen lika gammalt som mediet självt – vid sekelskiftet 1900 var en tredjedel av fotograferna i Sverige kvinnor. Den nyutkomna boken *Kvinnor bakom kameran 1848–1968* handlar om de kvinnliga yrkesfotografernas historia i Sverige, om kvinnlig emancipation, om kvinnligt företagande och om hur detta har osynliggjorts. Föreläsare är Eva Dahlman, fotohistoriker och hedersdoktor vid Stockholms universitet. Tillsammans med litteraturhistorikern Magnus Bremmer och fotohistorikern Björn Axel Johansson är hon författare till boken.

L6

Språkets ursprung och historiska rötter

Varför har människor språk? Hur utvecklades våra förfäder från språklösa apor till språkande människor? Vilka var de första talarna och vad talade de om? Och hur har vi sedan gått från ett enkelt urspråk till dagens myllrande mångfald av språk i världen? Vilka mönster finns i världens språk och varför? Vad förenar alla dessa språk och vad skiljer dem åt? Hur har språken och deras talare utvecklats och förflyttat sig genom historien? Varför talas snarlika språk på Madagaskar och Borneo, men tusen helt olika språk på Nya Guinea? Vi vandrar i språkens fotspår och söker svaren på dessa och andra frågor. Fil.dr Sverker Johansson, författare till bl.a. *På spaning efter språkets ursprung* och *På vandring i språkens fotspår* föreläser.

L7

Forskningsfronten flyttar fram (2)

Beijer-stipendiaterna, doktorander från historiska institutioner vid olika universitet och högskolor, presenterar sina pågående avhandlingsprojekt.

L8

En svindlande uppgift – vision och verklighet i svenskt bistånd 1945–1975

Det svenska utvecklingsbiståndet växte fram som idé, praktik och politikområde under loppet av några få, omtumlande decennier under efterkrigstiden. Så småningom blev Sverige världens största biståndsgivare per capita. Den lilla nationen med ett skamfilat rykte tog på sig en uppgift av världsförmått. Men hur växte det svenska biståndet fram? Vilka utmaningar mötte dess pionjärer? Hur har biståndet utvecklats under de senaste 70 åren? Föredraget följer denna process mellan 1945 och 1975 och letar sig fram i glappet mellan vision och verklighet i svensk biståndshistoria. Docent Urban Lundberg är lektor vid Högskolan Dalarna och samt chefredaktör och ansvarig utgivare för recensionsmagasinet *Respons*.

11.45–12.45

PARALLELLA SEMINARIER

L9

Att skapa en landsfader – Gustav Vasa under 500 år

Som bekant valdes Gustav Vasa till kung 1523 och inledde en gärning som i många avseenden påverkat svensk historia. Men att han skulle bli en landsfader, hyllad som nationens skapare, var då inte en självklarhet. Tillskyndare på vägen såg till att minnet och bilden levde vidare och utvecklades. Fil.dr Åsa Karlsson, huvudredaktör för *Svenskt biografiskt lexikon*, berättar om hur Gustav Vasa-minnet skapades under flera århundraden genom till exempel jubileer. En viktig aktör var Gustav III som gjorde mycket för att hålla hans minne levande.

L10

Arrangör:
Riddarhuset

Historia i heraldiska bilder

Peter Kruse, ståthållare i Kopparbergslagen, förärade 1633 ridderskapet och adeln kopparplåtar att låta måla sina släktvapen på för upphängning i riddarhussalen. Rumsdekorationen har fortsatt till vår egen tid. Ett brett spektrum av den svenska historien har gett avtryck i ätternas vapenbilder. Det rör sig om allt från drabbningar och sjöslag (Bogemans brinnande örlogsskepp) till vardagslivets föremål, konflikter och kontakter med andra makter (bulavor, turbaner), uppfinningar (af Thunbergs vattenkikare), symboler för hedersuppdrag, långväga erfarenheter (Sparres kameler) – ofta på underfundiga sätt. Föreläsare är **Magnus Bäckmark**, fil. kand. och riddarhusgenealog, som har skrivit om var och en av de 2 331 vapenmålningarna i trebandsverket *Riddarhusets vapensköldar* (2019).

L11**Tjänstefolk – vardagsliv i underordning i Stockholm 1600–1635**

Den som var utan egendom var i det tidigmoderna samhället tvingad av lagen att tjäna som tjänstehjon. Dessa drängar och pigor var ofta unga och ogifta. Genom Stockholms tänkeböcker åren 1600 till 1635 har föreläsaren kartlagt tjänstehjonens arbetsuppgifter och relationen mellan dem och deras husbönder. Även deras relationer utanför hushållet kartläggs: vilka de umgicks med, slogs och bråkade med, vilka de raggade på och flörtade med. Genom berättelser om brott, om tragedier och övergrepp pusslas en historia om vardagens slitsamma lunk i det tidiga 1600-talet ihop. Föreläsare är fil.dr **Paul Borenberg**, verksam vid Stockholms universitet.

L12**Landet utanför**

Det finns en enorm mängd litteratur om Sverige under andra världskriget. Historiker och journalister har vänt på de flesta stenar, från den hemliga diplomatin till ransoneringar och gengasmotorer. Men hur hängde allt ihop? Hur reagerade svenska folket på krigets många dramatiska vändningar? Hur förändrades Sverige under åren 1939 till 1945? I trilogin *Landet utanför* har historikern och författaren **Henrik Berggren** förenat makro- och mikroperspektiven i en bred, kronologisk berättelse om hur Sverige transformerades av ett krig som vi inte deltog i men som påverkade oss ner på vardagsnivå. I sin föreläsning berättar han om arbetet med boken och de problem och frågor han brottades med.

12.45–14.00**LUNCH****14.00–15.00****PARALLELLA SEMINARIER****L13****Kulturkanon – totalitärt tilltag eller levande bildningsverktyg?**

Vid Historiedagarna i Lund talade historikern Lars Trägårdh om den sociala tillit, förankrad i svensk kultur, som historiskt präglat vårt land men som idag inte längre är lika självklar. Inte heller är synen på vad som utgör denna kultur given, än mindre vad som är det viktigaste i den eller hur en svensk kulturskatt ska förmedlas till nya generationer. Sedan föreläsningen i Lund har regeringen tillsatt en kommitté med uppgiften att lägga fram förslag på en svensk kulturkanon, med Trägårdh som ordförande. I Falun kommer han att diskutera sitt uppdrag utifrån frågor som: Är en kulturkanon ett användbart redskap eller skapar den ett enögt synsätt? Kan den hjälpa eller stjälpa på vägen mot bildning och delaktighet i samhället? **Lars Trägårdh** är gästprofessor vid Uppsala universitet där han leder projektet *Gemenskapsbarometern*.

L14**Kvinnorna som dog på Vasa och andra båtmanshustrur**

När Vasa förläste i augusti 1628 följde omkring 30 personer med ner i djupet. I ett brev till Axel Oxenstierna beskrevs att det rörde sig om båtsmän, hustrur och barn ”som till Vaxholm följa ville”. Vilka var dessa kvinnor som ville följa med på resan? Citatet tillskriver dem en ganska stor handlingsfrihet. Mycket tyder på att kvinnor var en vanlig syn på krigsfartyg och att båtmanshustrur spelade en viktig roll för den svenska flottan. I föredraget berättas både om de senaste forskningsrönen om människorna som dog på skeppet och om livet för båtmansfamiljer i 1600-talets Sverige. Föredrags-hållare är docent **Anna Maria Forsberg**, forskare på Vasamuseet.

L15**Historieämnet på andra sidan Kölen****Arrangör:**

Historielärarnas förening

I Lund inleddes en diskussion om nordisk historieundervisning i jämförelse, i år är det dags för del 2 som behandlar likheter och skillnader i mellan svenska och norska skolor. Vad ska eleverna lära sig? Vilka förmågor ska de utveckla och vilka krav ställs på dem? I sessionen deltar **Ina Nyfelt** från Historielärarnas förening och **Andreas Bagås-Lien**, universitets- och gymnasielektor i historia, Oslo.

L16**Så blev medierna Orbáns megafoner****Arrangör:**Svensk Mediehistorisk
Förening

För drygt 30 år sedan var Ungerns nuvarande premiärminister Viktor Orbán de ungerska mediernas stora kelgris, ett förhållande som dock inte blev långvarigt. Snart kom medierna i stället att anklagas för att vara fientligt inställda mot honom och hans parti Fidesz. Idag ser det helt annorlunda ut. EU-landet Ungern ligger långt ner i Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex och Orbán regerar efter att 2022 för fjärde valet i rad ha fått två tredjedels majoritet, samtidigt som han kontrollerar omkring 90 procent av medierna. Radiojournalisten **Åke Pettersson** berättar hur det gick till när i stort sett alla tv-kanaler, radiostationer, tidningar och nätmedier i Ungern på olika sätt blev knutna till regeringspartiet Fidesz och Orbáns regering.

15.15–16.15**PARALLELLA SEMINARIER****L17****Mussolini mot Hitler – judarnas öde i fascismens Italien****Arrangör:**

Santérus förlag

När Mussolini tog makten i Italien 1922 var landet ett av de minst antisemitiska i Europa och de första 15 åren av fascistisk diktatur innebar ingen stor förändring. Tusentals judar var medlemmar i fascistpartiet, flera judiska ministrar ingick i Mussolinis tidiga regeringar. Men 1938 infördes långtgående raslagar för att möjliggöra samarbetet med Nazityskland. Judarna kom nu att diskrimineras och senare interneras. Däremot deporterades ingen till dödslägren i öst. Boken beskriver hur detta motstånd mot planen på utrotning av Europas judar tog sig uttryck i Italien och i dess ockuperade territorier. **Anders Carlberg** är civilekonom och författare som varit internationellt verksam i säkerhetsbranschen och bl.a. bott många år i Italien. Förutom den aktuella *Mussolini mot Hitler* har han utgivit *Hitlers lojala musiker* (2016) samt *Toner och terror* (2021), vilka båda berör musiken som propagandamedel i Hitlers Europa.

L18**Vikingatidens föreställningsvärld**

Den fornnordiska tron med gudar som Oden och Freja hör till de allra mest kända aspekterna av vikingatiden. Men det vi nu ser som en mer eller mindre ordnad samling av myter var ursprungligen en komplex och organisk föreställningsvärld av muntliga berättelser i ständig förändring, dessutom med stor regional variation. Är det möjligt att genom arkeologi nå tillbaka till en övernaturlig vardag av magi, väsen, och andra makter? Föredragshållare är **Neil Price**, rådsprofessor i arkeologi vid Uppsala universitet samt föreståndare för Centre for the World in the Viking Age.

L19**”De kommer att vara annorlunda svenskar”**

Sedan de första muslimerna kom till Sverige under tidigt 1900-tal har den muslimska delen av befolkningen kommit att omfatta flera hundra tusen personer. Församlingar finns i snart sagt alla svenska städer, och de muslimska samfundet får liksom andra trossamfund också statligt stöd. För några decennier sedan fanns uppfattningen att islam var på väg att integreras i den svenska modellen – visionen var en röd moské med vita knutar, där det fanns plats för både Ture Svnton och Koranen – men sedan dess har bilden blivit mer komplex och nya utmaningar har uppstått. **Simon Sorgenfrei**, professor i religionsvetenskap och föreståndare för Institutet för forskning om mångreligiositet och sekularitet (IMS) vid Södertörns högskola, har länge forskat om islam i Sverige. Han är författare till boken *”De kommer att vara annorlunda svenskar.” Berättelsen om Sveriges första muslimer*, och talar under föredraget om islams etablering och organisering i Sverige.

L20**Några linjer i svensk försvarshistoria under 500 år**

Här diskuteras fyra ”långa linjer” i svensk försvarshistoria från 1500-talet till idag, vilka alla har relevans för Natointrädet: militär samverkan med Finland, svenskt deltagande i militära allianser, kampen om kontrollen över Östersjön och försvaret av Gotland. Tillsammans ger de en bild av viktiga delar av svensk försvarshistoria i ett längre tidsperspektiv, men också historiska erfarenheter värda att reflektera över idag med en försämrad säkerhetspolitisk situation i Europa. Föreläser gör **Lars Ericson Wolke**, professor emeritus i militärhistoria vid Försvarshögskolan, docent i samma ämne vid Åbo Akademi och författare till ett flertal böcker om Östersjöområdets militära historia.

16.15–16.45

KAFFE

16.45–17.45

PARALLELLA SEMINARIER**L21****Christopher Polhems testamente**

Uppfinnaren, pedagogen och industrimannen Polhem (1661–1751) växte upp under blygsamma förhållanden, men slutade som en av Sveriges främsta vetenskapsmän. Till stor del självlärd lyckades han som student i Uppsala laga det stora konsturet i domkyrkan och en framgångsrik bana var inledd. Han utförde en mängd avancerade tekniska arbeten runtom i landet, bland annat den första riktiga slussen i Stockholm, och var i början av 1700-talet konstmästare i Falu koppargruva. Fil.dr och civilingenjör **Michael H. Lindgren**, författare till en stor biografi över Polhem, ger en allsidig bild av den rastlöse mångsysslaren som ville revolutionera inte minst gruvnäringen, och som kom att kallas den svenska mekanikens fader.

L22**Engagerande och lärorik undervisning i historia**

Följ med på en intresseväckande session, med kreativa, inspirerande och konkreta exempel på undervisningsmetoder. Med varierande tillvägagångssätt görs eleverna delaktiga i sitt eget lärande – de lär om aktörer och händelser i det förflutna och får möjlighet att undersöka dessa i arbetet med historiska källor, analyserar användning av historia och utvecklar historiska faktakunskaper. Sessionen ger förslag på innehåll, metoder och upplägg för en framgångsrik undervisning, med tydliga kopplingar till skolans styrdokument. **Charlotta Turegård Granath**, Årets historielärare 2023, är förstelärare vid Stiftelsen Viktor Rydbergs gymnasium och lärarutbildare vid Södertörns högskola. Hon är demokratimentor för Sveriges lärare, leder arvet efter förintelseöverlevaren Emerich Roth, och har givit ut utbildningsmaterial, läromedel och ett flertal böcker.

L23**Raoul Wallenberg inför eftervärlden**

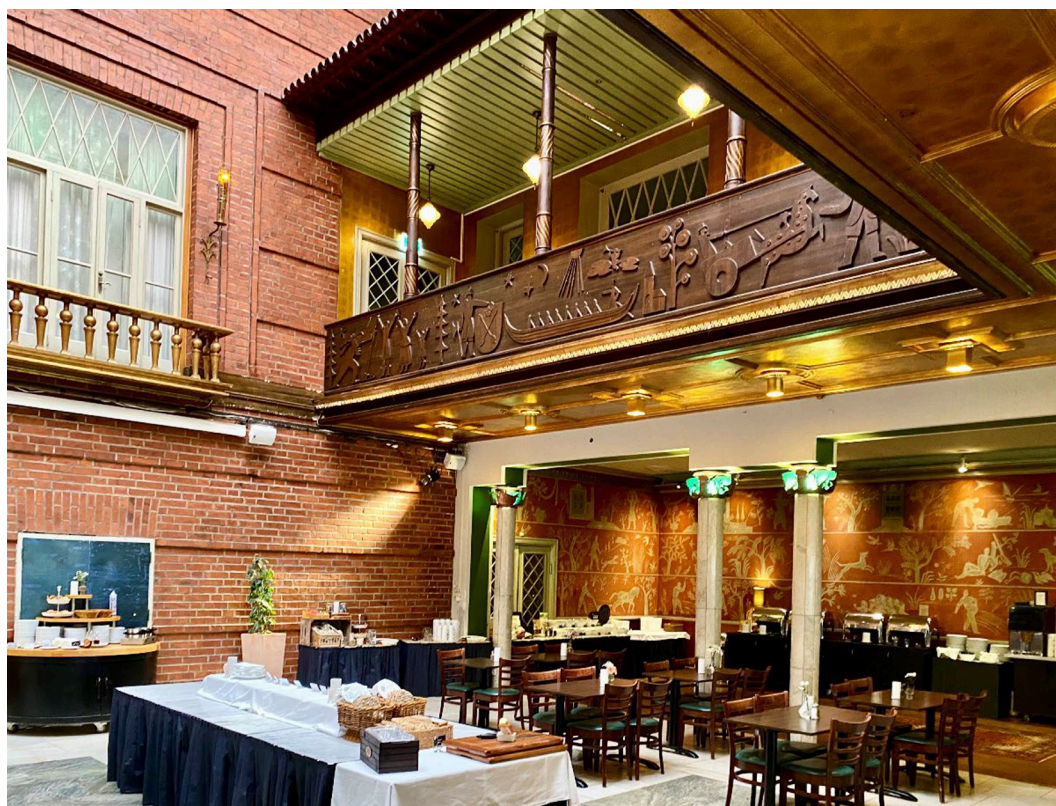
Arrangör:
Forum för
levande historia

Den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs humanitära insatser i Budapest under andra världskriget, i kombination med ovissheten kring vad som hände honom i slutet av kriget, fascinerar oss än idag. Hans gärning och öde har under åren inspirerat till ett flertal operor och teateruppsättningar samt otaliga filmer, tv-serier och böcker. Gator och torg bär hans namn. Men hur gick det till när Wallenberg gick från att bli en inrikespolitiskt infekterad fråga i Sverige, via en internationellt erkänd förebild, till att bli en personifikation av humanitet under Förintelsen likaväl som ett svenskt utrikespolitiskt varumärke? Vilka aspekter av hans liv har varit betydelsefulla när han gestaltats på operascener, i film och tv? **Ulf Zander**, professor i historia i Lund, har i sin forskning intresserat sig för hur historia har förmedlats i offentligheten och i olika slags bildframställningar.

L24**Svenskarna som räddades från Stalins terror – en bortglömd diplomatisk insats**

I historien är de kända som ”Kirunasvenskarna”, arbetare från Norrbotten som kring 1930 sökte lyckan i Sovjetunionen. Många var kommunister som ville delta i byggandet av det socialistiska framtidssamhället. Lyckan fann de dock knappast. Snart inleddes den mest våldsamma fasen av Stalins utrensningar. En del emigranter avrättades eller dog i fångläger, andra kunde resa hem tack vare svenska diplomaters insatser. Med hjälp av tidigare inte använda dokument i Riksarkivet berättar professor em. **Torbjörn Nilsson**, Södertörns högskola, om dessa öden. Även andra än kommunister behövde hjälp från svenska legationen. Änkor till inflyttade svenskar och ättlingar till sådana som bott länge i landet, svenskar i Baku som blivit kvar sedan Nobels fabrik övertagits av regimen – alla hade de svenska pass. Forskningen hade länge negligerat frågan då journalisten Kaa Eneberg väckte den i sina böcker. Den svenska legationens insatser har dock inte tidigare uppmärksammats.

19.00

MIDDAG I MORISKA GÅRDEN, GRAND HOTEL

Söndag 6 oktober

UTFLYKTER

S1-A

9.00–11.30

S1-B

11.00–13.30

Pris: 330 kr

Platser: Max 20/grupp

Mötesplats:

Stora torget, vid

speakers corner

(Åsgatan/Falugatan)

Tusen år av Faluhistoria

Falun har en tusenårig historia som tog sin början då gruvbrytningen inleddes och staden har sedan dess varit starkt präglad av den växande gruvindustrin. I stadsvandringen får vi smakprov på den spännande historia som Falun erbjuder utöver gruvan. Turen börjar vid Stora torget där Engelbrekt står staty, där häxerianklagade kvinnor en gång satt fängslade i rådhusets källare och där Selma Lagerlöf bodde. Vi går genom de rödmålade gruvarbetarkvarteren mot residenset. Här möter Daniels Sven Olsson, tidigare museichef och författare till ett flertal lokalhistoriska böcker, som visar landets vackraste residens. Det fick sitt nuvarande utseende i slutet av 1700-talet då landshövdingen Johan Magnus af Nordin omvandlade Faluns första privata stenhus till ett förnämligt palats i sengustaviansk stil.

Stora torget

S2

10.00–12.15

Pris: 330 kr

Platser: Max 30

Mötesplats:

Entrén till Kristine kyrka,

Stora torget

En kyrklig vandring från renässans till medeltid

Vi möts i Kristine kyrka som började uppföras 1642, vid samma tid som Faluns stadsprivilegier utfärdades. Den är en av landets mest framträdande exempel på sen vasarenässans, och kvar från den ursprungliga inredningen är predikstol, väggpaneler och en storslagen altarprednads. Kyrkan, idag färgsatt på ett anslående sätt i guld och ”dalablått”, rymmer många inslag av byggnadshistoriskt värde. Vandringen går vidare genom Falun, förbi platser där Selma Lagerlöf och styckgjutaren Johan Trotzig, ”den rike”, verkat, till Stora Kopparbergs kyrka, Faluns äldsta byggnad med anor från 1300-talet. Kyrkan, som ursprungligen byggdes som en basilika i höggotisk stil, utmärks av bl.a. de ovanligt många stjärnvalven och en till stora delar medeltida sakristia. Här berättas också om medeltida gillen, maktkamper och vanliga människors öden.

Guider är Anders Brunnstedt, verksam i Kristine kyrka, Örjan Hamrin, tidigare länsantikvarie, och Johanna Nybelius, arkeolog och museipedagog.

Kristine kyrka

S3**9.00–14.00**

Pris: 775 kr
(lunch ingår)

Platser: Max 48

Upphämtning:

Mitt emot Grand Hotel kl. 9.00 (Trotzgatan 8) och på Scandic Lugnet kl. 9.10. Allt utom Lilla Hyttnäs och Linnés bröllopsstuga är tillgänglighetsanpassade.

Konst och kultur i världsarvsbygd

Världsarvet Falun inbegriper mycket mer än gruvan och dess omgivning. Turen går till Stora Hyttnäs och Staberg, två av de framstående bergsmansgårdar som bidrog till att göra Falun till Sveriges skattkammare på 1600-talet. Idag är de också kända för sina vackra trädgårdar, precis som odlingarna vid Linnés bröllopsstuga som vi också får stifta närmare bekantskap med. Till Stora Hyttnäs granngård, Lilla Hyttnäs, kom i slutet av 1800-talet en konstnärsfamilj som med sin kreativa livsstil satte Sundborn på världskartan. Vi besöker Carl och Karin Larssons vackra och originella hem och får en visning inne i huset innan en gedigen helglunch serveras på Stabergs krog.

S4**9.15–11.00**

Guidad busstur enbart ovan jord.

Tillägg: Besök i gruvan (två turer finns).

11.30–12.30**12.30–13.30**

Platser: Max 48.

Pris: 370 kr alt. 560 kr inkl. besök i gruvan. (lunch ingår ej)

Upphämtning:

Kl. 9.15 vid Scandic Lugnet och kl. 9.25 vid First hotel Grand.

Obs!

Oöm klädsel vid besök i gruvan. Vandringen i gruvan är inte tillgänglighetsanpassad.

En gruvlig tur

Från den ”ljuvliga” till den ”gruvliga” delen av Falun går färden med buss, från Lugnet i öster till Stora Stöten i väster, genom centrala Falun med mötesplatser, kyrkor och residens, till silverhyttan och de faluröda kvarteren där Gustav Vasa hade sin kungsgård. Vi får höra om hur gruvan påverkat Falun historiskt och i modern tid. Bussen fortsätter runt gruvområdet där gruvguiden berättar om det som i dag är synonymt med Falu gruva, nämligen Stora stöten – det enorma hål som bildades när delar av gruvan rasade samman under midsommarhelgen 1687. Efter rundturen vidtar besök på egen hand i Gruvmuseet (inträde ingår) och i Världsarvshuset. För den som önskar lunch eller kaffe finns kafé Gjuthuset eller restaurang Geschwornergården på området. Därefter går bussen tillbaka till centrum, alternativt vidtar besök i gruvan, en unik upplevelse 67 meter under jord där den tusenåriga historien är påtagligt närvarande. För den som inte vill promenera går buss tillbaka till centrum kl. 11.30, 12.45 och 13.45.

TIPS

För den som föredrar aktiviteter på egen hand före hemfärd rekommenderas varmt ett besök på **Dalarnas museum**, öppet söndagar 11.00–17.00, som erbjuder en rad fascinerande utställningar om t.ex. dalamåleri, dalfolkets klädetraditioner, dalahästar, Selma Lagerlöf och mycket mera.

Praktiska upplysningar

Lokaler

Invigningen sker i Lugnetkyrkan, Lugnetvägen 1, och seminarier äger rum på Högskolan Dalarna, Högskolegatan 2. Hotellen ligger på olika avstånd från Högskolan Dalarna, ett strax intill och de övriga i stadskärnan på cirka 15 minuters promenadavstånd. Lokalbuss finns. Se karta på baksidan.

Registrering och kansli

Registreringen till Historiedagarna äger rum i entrén till Högskolan Dalarna och öppnar fredagen den 4 oktober kl. 09:00. Disken är bemannad under konferensdagarna.

Utställning

Bokförlag presenterar aktuella böcker i entrén till Högskolan Dalarna, där även kaffet serveras.

Konferensavgifter

Två dagars föreläsningar och seminarier kostar 3 000 kr (2 400 kr exklusive moms) och 2 375 kr (1 900 kr exklusive moms) för studerande. Lördagens middag bokas separat till ett specialpris på 750 kr (600 kr exklusive moms). Avgifter tillkommer för söndagens utflykter. Priser i programmet är angivna inklusive moms.

Måltider

Lunch, kaffe och kvällsmingel den 4 oktober, samt kaffe och lunch den 5 oktober ingår i konferensavgiften och serveras mot uppvisande av namnbrickan. Luncher serveras på Högskolan Dalarna samt i Lugnetkyrkan. Kvällsmingel äger rum på Magasinet, Tullkammaregatan 12. Din namnbricka är ett kvitto på din betalning. Lördagsmiddagen på First hotell Grand är även i år ett tillval.

Erbjudandet att anmäla fyra personer från samma arbetsplats samtidigt, men endast betala för tre, gäller även i år.

Hotell

**Clarion Hotel
Bergmästaren**
Bergsskolegränd 7

**Scandic Lugnet
Falun**
Svärdsjögatan 51

First hotel Grand
Trotzgatan 9-11

Hotel Falun
Trotzgatan 16

Se karta på baksidan

De svenska historiedagarna

De svenska historiedagarna är en ideell förening med syfte att skapa årligen återkommande tillfällen för kontakter mellan historiker, historielärare, företrädare för arkiv och bibliotek, m.m. samt en historieintresserad allmänhet. De första historiedagarna ägde rum på Örebro slott den 14–16 oktober 1994 efter en upptaktskonferens i stora Börssalen i Stockholm 1993.

Medlemmar 2024

Arboga Bokskrivare AB, Axess Publishing AB, Bokförlaget Augusti, Bokförlaget Natur & Kultur, Bonnier Publications, Centrum för näringslivshistoria, Dialogos Förlag, eddy.se, Forum för levande historia, Gleerups Utbildning AB, Historielärarnas Förening, Historiska Media, Ingenjörfirman Rolf Insulander AB, Karolinska förbundet, Katedralskolan i Lund, Klackenbergs Böcker & Papper, Liber AB, Lärarnas Riksförbund, Nordic Academic Press, Norstedts Förlag, Nättidningen Svensk Historia, Pro Memoria, Riddarhuset, Santérus Förlag, Statens historiska museer, Sten Westerberg & Co AB, Studentlitteratur, Svensk Mediehistorisk Förening, Svenska arkivförbundet, Svenska Historiska Föreningen, Svenska Humanistiska Förbundet, Sveriges Hembygdsförbund samt TAM Arkiv.

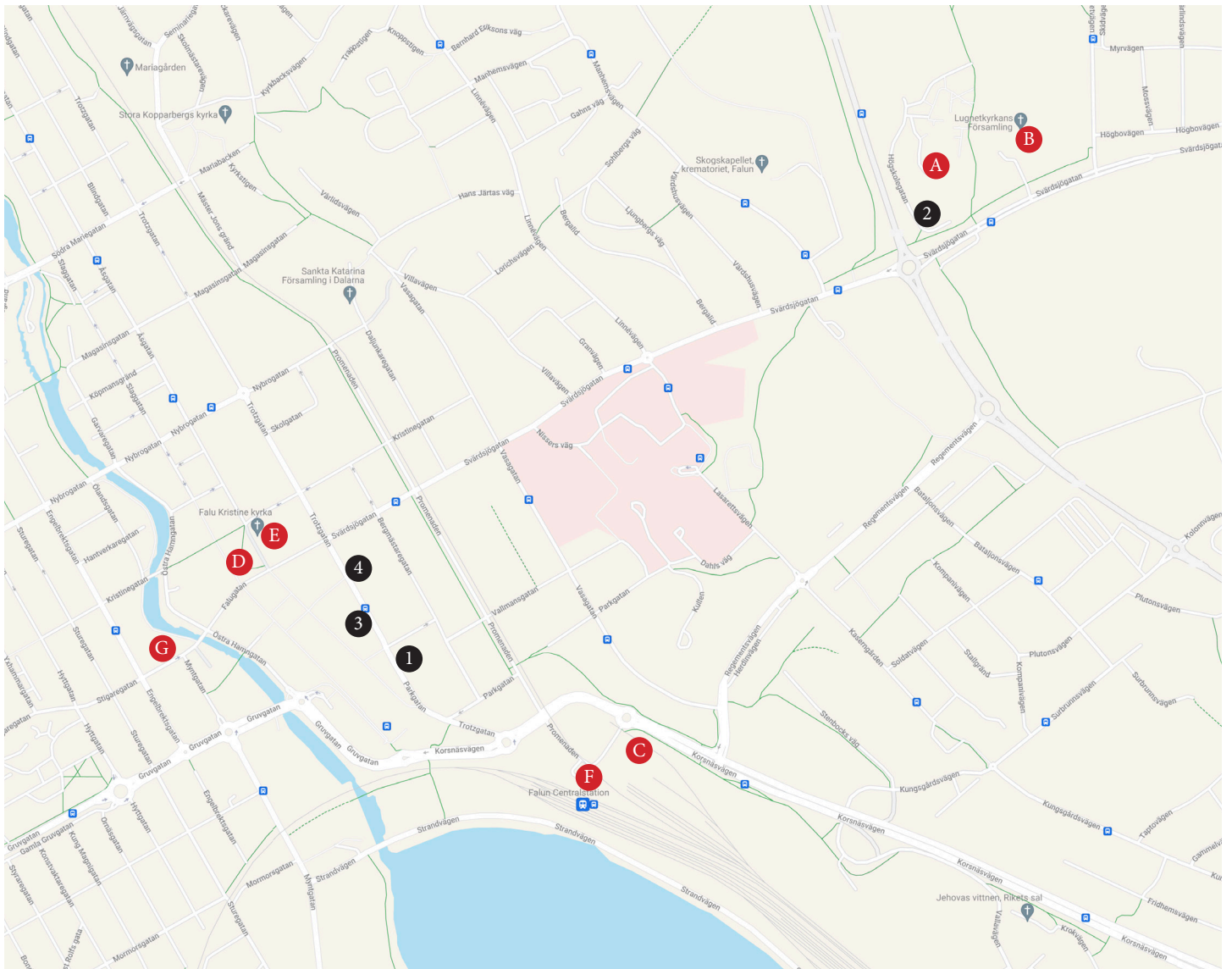
Styrelse

Kjell Blücker (ordförande), förlagsschef Lena Amurén (vice ordförande), chefredaktör Magnus Bergsten, gymnasielärare och forskn.stud. Stefan Cohen, fil.dr museichef Malin Grundberg, fil.dr Lars-Erik Hansen, professor Hans Albin Larsson, fil.dr Lena Milton, professor Torbjörn Nilsson, tidigare museichef Tina Rodhe, docent Annika Sandén, samt tidigare bokklubbschef Annika Törnquist

Kontakt

Cilla Edgren
Telefon: 0703 27 20 80

De svenska historiedagarna
Box 5243, 102 45 Stockholm
info@dsh.se
www.dsh.se

PLATSER

- A** Högskolan Dalarna
Högskolegatan 2
- B** Lugnetkyrkan
Lugnetvägen 1
- C** Magasinet
Tullkammaregatan 12

- D** Stora torget
- E** Kristine kyrka
Kristinegatan 13
- F** Falun Centralstation
- G** Dalarnas museum

HOTELL

- 1** Clarion Hotel Bergmästaren
Bergsskolegränd 7
- 2** Scandic Lugnet Falun
Svärdsjögatan 51
- 3** First hotell Grand
Trotzgatan 9-11
- 4** Hotel Falun
Trotzgatan 16

 *De Svenska
Historiedagarna*

www.dsh.se